

מסורת הש"ס

(א) (י"גל אמרו לו, ב) (ג) [שגת כט, א:] (א) (י"גל אם אסא המלך, ד) (י"גל לאשרה מפלגתם, ה) (י"גל אמרו לו, יעצ"ך, ו) (י"גל והתנן, ז) פסחים כב, יומא נח, ח) (יומא ג, ט) (ר"ה כב: ע"ש ז"ע, י) (גרי הערוך בערך דר ד' דרדרי, יא) (גרי הערוך שם מדרשן, יב) קדושין עז, טז) (נערוך עז חלס ג' גרים חולמנו וע"ש בערך הלם גרי חולמנו, טז) (יערוינן לה, יז) (ספאדרין כא, ט) (ספאדרין כא:), ט) (שם ע"ש, י) (יערויז זה שייך למוך עמי מג, יא) (כבר רש"י, יב) (י"גל אמר לנגניס, יג) (יומא ס, יד) (י"גל אחר ד"ה עטרת, טז) (כבר רש"י, יז) (י"גל אחר ד"ה מקום מפילין, יח) (י"גל אחר ד"ה דמכין, יט) (י"גל חולדות נח פ' לח, ד) (י"גל מרה, יעצ"ך, יט) (דף מב, ושם אסא כשפסחה, קי) (י"ה ס"ה קועה,

גליון הש"ס

גב' ובתריב וישא, ע"י ר"ה כב ע"ב:

הגהות הב"ח

(א) גב' ומשקלה ככר זכר וגרי היכי וכו' ראויא היתה לנוח על: (ב) שם והא קא צבי אמרו: (ג) שם אמר רב שביקש להלנו ולא חולמנו: (ד) רש"י ד"ה הכי הוה אמר וכו' כדמחמין התם איתמר רב ולוי הוה אמר ויצת וקיטר וכו' כדקורין וחד אמר עדים והתראה בסוף עדים בלא התראה במיתה לא עדים ולא התראה כדבריו: (ה) ד"ה (ו) וכתם וכו' כי עד הימים המה היו בני ישראל מקטין: (ז) ד"ה קום וכו' לשפסל לאחר שבא אימי ונטלה הדר ופסל כג"ל להדיא: (ח) ד"ה אריי וכו' נשוכה היתה לאחיה: (ט) ד"ה חולמנו יושבת: (י) ד"ה מקום ים בראש שראוי וכו' שרמח החרין מקום רחב ב' קציעות והא היתה נוחה: (יא) תוב' ד"ה והלא וכו' והולך צינור העגל בנחל קדרון וכו' מוק לרור וא"ל לרנן וכו' שלם האכיר שהשליכו לים ממילא היה נזרק לרור וי"ל שיהיה על מעשה צינור: (יב) ד"ה אבן שואבת היתה לה במקום שהיה יושב על כסא שואבת היתה אבן שואבת קבועה למעלה ושואבת העטרה ולא היתה האבן: (יג) ד"ה שהיה וכו' נט גדול לפי ששם:

מוסף רש"י

משם ראיא, צמחיה (סוכה כח), לבודקן כסוטרות, בלגנות צנן (יומא טז), אלו ואלו, שיר על חטאות הפעמימות הנשפכין על יקר מערבי של מנח החילון ושירי דם חטאות החילונות הנשפכין על יסוד דרומי, ויאלץ מן

היסוד ללפס דקר שני נקיים קטנים (פסחים כב, ובש"י יומא נח), מתערבין באמה, סילון שנעורה היוצא לנחל קדרון (יומא שם), לנחל קדרון, כמו (דברים כא) לנחל איתן, עמק (פסחים כב), לגבנין, צבלי גנות לנל (שם), ומועלין בהן, כלומר אסור להנות מכן בלא דמים מפני שכן על הקדש (שם), איתי הגיתי, שהיה עובר כוכבים, בא וביטלה, לעבודת כוכבים של עטרת מלכס, והא שם שקין עמוטים (קדושין טז), שביקש להולמנו, שמשב בראשו כתר מלכות, ולא הולמנו, לפי שהיה שרביט של זהב בתוך חללה מדופן לדופן ולתת מתישבת בראשו אלא למי שיש לו חרין בראשו, והיא עדות לביט דוד שכל הראוי למלכות חולמנו ומי שאינו ראוי למלכות אינו חולמנו (ספאדרין כא), בטוליט טחול, על ידי סם, שהטחול מכנידו ללדם, וחקוקי כפות הרגלים, אין שבר בפסוקיהם ורעים על הקוצים ועל הכרקין ואין מיוקן (שם),

רב נחמן בר יצחק אית הגתי בא וביטלה, משקלה ככר זהב היכי מצי מנח לה, אבן שואבת היתה לה דחות דרי לה: ר' אלעזר אמר אבן יקרה היתה בה ושויה ככר בה: והא בעי אנוחי תפילין, אמר שמואל בר יצחק פקום יש בראש שראוי להניח בו שתי תפילין, ויציאו את בן המלך ויתנו עליו את הנזר ואת העדות, נזר כלילא עדות אמר רב עדות היא לבית דוד שכל הראוי למלכות חולמנו, ואדניה בן חגית מתנשא לאמר אני אמלוך אמר רב שמתנשא להולמו ולא חולמנו,

הרי הוא אומר ויזר על פני המים, דליכא למיחש לנזל, והאי דלא

השליכו לים שלם לא נתכוין אלא לבדקן כסוטרות שהמים נודקין אותם שחטאו והורגים אותם כדאמר' התם (יומא סז:) (ר) ויצת וקיטר כסיף גיפך ויטש בלסכרה שמה בלבו בזהרון: הסירה מגזירה,

השפילה ממלכות: מפלגם, לקמן מפרש: וידך וישרף בנחל קדרון ולא חייש לנזל, מוידק קא מוטיב: (ו) **והם הטאפסס וגו'**, מואכות אותו טחון קא מוטיב אצל מואשרוף ללא מיוצתה היא דכל כמה דלא שחיק ליה מחובר בהדדי ואינו נעשה זבל: **אלו ואלו**, דמים החילונים ודמים הפנימיים ששיריהן נשפכין על יסוד מוצתה החילון והן יורדין מן היסוד לרפפה: **ומסערבין באמה**, סילון של מים שהיה בעורה: (ז) **ומועלין בהם**, לא קרנן מעילה קאמר דאין מעילה בדם קדשים כדאמרין בפרק הניזלו לזי' אלא אסור ליהנות מהן אלא בדמים: **לנגניס**, לנזל גנותיהן: **מקומום מקומום יש צו**, ויש מגדל

יש שאינו מגדל: **מפליא לילנוטא**,

ליננות מופלא דמתי רב יוסף: **וכתם כתם הנחושס**, כי (ט) צימים הממה ביה ישראל מקטרין לו אלמא

עבודת כוכבים הוה וכתיב וכתם: **ואין אדם אוסר**, אותן שהקטירו לו לא היו יכולין לאסרו שאין צנן כח להקטותו לעבודת כוכבים: **דכסווי נמי לא לריך**, דמותר ליהנות ממנו: **עמד ויטסו**, לפרסומי מילתא: דזרוי, לשון זורה לרור (נגז'): **כדמתגרס**, תורס תזריגון ורור תשאס ורומא תטלטלינן אלמא וישאס לשון זירוי וטלטול: **אמרו לו הכי הוא אומר**, בדברי הימים ויאמר דוד וישרפו ומדלל כתב צחד קרא וישרפם וישאס ש"מ לאו תזרייוו כדקאמרת ששרפס ואח"כ זורה לרור: **אלא וישאס ממש**, נטלס עמו ונהנה מהם ומתחלה אמר לעבדיו לשרפן כדמפרש ואילי, מושרפו לו מלי לאותצניהו לרננן דכל זמן שאין נדוקין ע"י כתיסה אינו נעשה זבל: **קשו קרלי אהדרי**, וישרפו משמע אסור בהנאה וישאס משמע נהנה מהס: **קודם שצא איסי**, וציטלה אמר דוד לשרפס (י) (ז) **וצא איסי וציטלה**, וסדר וישאס דוד, אימי הגתי עובד כוכבים היה: **עטרת מלכס**, צניי עמון קלי ועבודת כוכבים שלהס (מ"א יא) ולמולך שקון צני עמון והאי עטרת מלכס בעבודת כוכבים קאמר: **היכי מלי מנח לה**, והלא כבדס שסיס מנה הוה ומלך היא כצידה וקרא כתיב ותהי על ראש דוד: **ארי"**, האי ותהי על ראש דוד ללו דמנח לה אלא הכי קאמר חשוכה (י) וראויה לדוד שעשוי למדת ראשו והולמנו כדלקמן: **אבן שואבת**, דרך אותה האבן להגביה

המתכת ולתלותה בחזיר: **דהוס דריא לה**, שהיתה נושאלת לעטרה ומגביהתה: **ששוס ככר זהב**, והיינו משקלה ככר זהב שקולה היא ככר זהב: **ואם היסא לי**, עדות עטרה זו מעידה עלי שאני הגון למלכות: (א) **הולמסו**, (ב) **ויושבת בראשו יפה ומכוונת למדת ראשו: מקום ספילין**, חרין שבראשו למעלה מן הפדחת מקום שמוחו של מיוק רופס: **מקום יש (ג) בראשו דראוי להניח שם צ' ספילין**, שרמח החרין מקום ככך שני רלועות והיא היתה נוחה בצי' רמכו: **ויוילאו אם בן המלך**, ציואס כתיב צנן אלמיה שהצציה אוחו כשהרגה עתליה את כל זרע המלוכה וכשגדל הוציאוהו ונתנו עליו הנזר לעדות שהוא מלכה: **אמר רב יהודה שניקש לטולמו**, ואף על גב דאמר רב יהודה לעיל לראויה היתה לנוח אצל אנוחי לא מנח לה מיהו חלד שעתא בדקי ליה בגויה אם הגון הוא למלכות: (ד) **בצוטייהו**, דהך חמשים איש: **דכפיב ויעש לו**, דמשמע שהיו משוטים: **נטולי טחול**, הטחול מכניד: **וחקוקי כפוס הרגליס**, נטל הבשר מן העצם ולא היו מרגישים בקוים וצברקנים:

יש בו מקומות שאין מגדל צמחים, ובמקום שאין מגדל צמחים שרפה, מפלצתה דהות מפליא ליצנותא, כמין זכרות עשתה לו והיתה נבעלת לו תמיר, ומקשינן עליה והכתיב וכתת נחש הנחושת אשר עשה משה כי עד הימים ההם היו בני ישראל מקטרים לו ויקרא לו נחושתן אמרו לו והלא נחש זה של משה היה שנאמר עשה לך שרף עשה לך משלך ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו ובדין הוא דכיותו נמי לא צריך דלא הוה עבודת כוכבים אלא כיון דהוא חזקה דטעו ישראל בתריה עמד וכתתו, אמר להן ר' יוסי והכתיב ויעובד שם את עצביהן וישאם דוד ואנשיו הנה שחקום ופיוורום כדכתיב תודם ורורח תשאם וסערה תפיץ אותם, ופרקינן לא, ישאם אינו לשון פיורו אלא לשון נשיאה ממש מדכתיב קרא אחרינא ויאמר דוד וישרפו באש ולא קשיא כאן קודם שבא אתי הגתי נשרפה (כאן) אחר שבא אתי הגתי וביטלה נשאה וכדכתיב ויקח עטרת מלכס מעל ראשו משקלה ככר זהב ואבן יקרה ותהי על ראש דוד, והא איסורי הנאה היא אמר

רב נחמן בר יצחק אית הגתי בא וביטלה, משקלה ככר זהב היכי מצי מנח לה, אבן שואבת היתה לה דחות דרי לה: ר' אלעזר אמר אבן יקרה היתה בה ושויה ככר בה: והא בעי אנוחי תפילין, אמר שמואל בר יצחק פקום יש בראש שראוי להניח בו שתי תפילין, ויציאו את בן המלך ויתנו עליו את הנזר ואת העדות, נזר כלילא עדות אמר רב עדות היא לבית דוד שכל הראוי למלכות חולמנו, ואדניה בן חגית מתנשא לאמר אני אמלוך אמר רב שמתנשא להולמו ולא חולמנו,

כל הצלמים פרק שלישי עבודה זרה

מד.

נחל קדרון אינו מגדל צמחים, משמע אצל צשאר מקומות שחיקת כלי מתכות מגדל צמחים וקשה דבפרק כסוי הדס (חולין דף פח: ושם ד"ה שחיקת) קאמר אין מכסין בשחיקת כלי מתכות לפי שאינו מגדל צמחים וי"ל דלחודיה ודאי אינו מלמית אצל כשהוא מוצל בקרקע המגדל צמחים הוא גורס ומסייע להלמית אי נמי כשנשרף כמו עגל מגדל צמחים והתם איירי בלא שריפה: **מקומות יש בו**, היה יכול למרן להגניס היו ממקום אחר: **מפלאי דיצניות**, פ"ה ליננות מופלא וצ"כ סוף פרשת מולדות א' יתכן מה את מפליא צי כלומר למה אמת מלעני, עלי וכן פ"י בערוך (ערך פאל): **והלא כבר נאמר** ובתת וכו', ומסתמא לא השליכו לים המלח לכיון שצא לספר המעשה אם השליכו לים היה לו לומר כמו שמפרש והולך צינור (י) הנחל קדרון ואע"ג שאינו מפרש זורה לרור זה א"י כי

אחר שהיה נשחק ממילא היה (י) מורק וא"ל לרננן בסמוך דמייתי מושרפו בלא מאי קושיא היא לרבי יוסי כיון שלא הזכיר להשליכו לים וי"ל דהתם לא צל לספר צמעה צינור עבודת כוכבים אלא צל לומר שעובד עזבניה: **כאן קודם שבא איתי הגיתי**, תימה למה לא לקח עובד כוכבים לנטל צע"כ כרצי אלעזר הקפר ועוד לאציי דמשני לעיל (א) כשפסחה אצל כשצורה אפילו ישראל מצטל עבודת כוכבים של עובד כוכבים למה לא שצרוה וי"ל דיש חילוק בין עבודת כוכבים של נטל לנטל עבודת כוכבים של עזבניה: **אבן שואבת (ב) היה בה**, וכשהיה יושב על כסא מלכותו מניחה ואבן שואבת (ג) היה בה, וכשהיה יושב על כסא שואבת (ד) שקועה למעלה ולא היטה האבן שואבת מחוקה צמור: **שהיה מניחה במקום תפילין והולמנו**, פירוש זה נס גדול (ה) ששם אין הלאש גגול והיא היטה עגולה ממש ואף על פי כן היטה מכוונתו ומיושבת בראשו:

מנח מעל ראשו ומשקלה ככר זהב ומי שרי איסורי הנאה גינהו אמר (ו) **רב נחמן איתי הגיתי בא וביטלה (ז) משקלה ככר זהב היכי מצי מנח לה אמר רב יהודה אמר רב ראוייה לנוח על ראש דוד רבי יוסי ברבי חנינא אמר אבן שואבת היתה בה דחות דרא לה רבי אלעזר אמר אבן יקרה היתה בה ששוה ככר זהב: "זאת היתה לי כי פקודיך נצתתי מאי קאמר הכי קאמר בשכר שפקודיך נצתתי זאת היתה לי לעדות מאי עדותה א"ר יהושע בן לוי שהיה מניחה במקום תפילין (ח) והולמנו** והא (ט) בעי אנוחי תפילין (א"ר שמואל בר רב יצחק ימקום יש בראש שראוי להניח בו שתי תפילין (י) ויציאו את בן המלך ויתנו עליו את הנזר ואת העדות נזר זו כלילא עדות (א"ר יהודה אמר רב עדות הוא לבית דוד שכל הראוי למלכות חולמנו וכל שאינו ראוי למלכות אין חולמנו (י) ואדניה בן חגית מתנשא לאמר אני אמלוך (ב) אמר רב יהודה אמר רב (ג) שמתנשא להולמו ולא חולמנו (י) ויעש לו רכב ופרשים וחמשים איש רצים לפניו מאי רבותייהו תנא (ד) כולם נטולי טחול וחקוקי כפות הרגלים היו: מתנ"י

יש בו מקומות שאין מגדל צמחים, ובמקום שאין מגדל צמחים שרפה, מפלצתה דהות מפליא ליצנותא, כמין זכרות עשתה לו והיתה נבעלת לו תמיר, ומקשינן עליה והכתיב וכתת נחש הנחושת אשר עשה משה כי עד הימים ההם היו בני ישראל מקטרים לו ויקרא לו נחושתן אמרו לו והלא נחש זה של משה היה שנאמר עשה לך שרף עשה לך משלך ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו ובדין הוא דכיותו נמי לא צריך דלא הוה עבודת כוכבים אלא כיון דהוא חזקה דטעו ישראל בתריה עמד וכתתו, אמר להן ר' יוסי והכתיב ויעובד שם את עצביהן וישאם דוד ואנשיו הנה שחקום ופיוורום כדכתיב תודם ורורח תשאם וסערה תפיץ אותם, ופרקינן לא, ישאם אינו לשון פיורו אלא לשון נשיאה ממש מדכתיב קרא אחרינא ויאמר דוד וישרפו באש ולא קשיא כאן קודם שבא אתי הגתי נשרפה (כאן) אחר שבא אתי הגתי וביטלה נשאה וכדכתיב ויקח עטרת מלכס מעל ראשו משקלה ככר זהב ואבן יקרה ותהי על ראש דוד, והא איסורי הנאה היא אמר

רב נחמן בר יצחק אית הגתי בא וביטלה, משקלה ככר זהב היכי מצי מנח לה, אבן שואבת היתה לה דחות דרי לה: ר' אלעזר אמר אבן יקרה היתה בה ושויה ככר בה: והא בעי אנוחי תפילין, אמר שמואל בר יצחק פקום יש בראש שראוי להניח בו שתי תפילין, ויציאו את בן המלך ויתנו עליו את הנזר ואת העדות, נזר כלילא עדות אמר רב עדות היא לבית דוד שכל הראוי למלכות חולמנו, ואדניה בן חגית מתנשא לאמר אני אמלוך אמר רב שמתנשא להולמו ולא חולמנו,

יש בו מקומות שאין מגדל צמחים, ובמקום שאין מגדל צמחים שרפה, מפלצתה דהות מפליא ליצנותא, כמין זכרות עשתה לו והיתה נבעלת לו תמיר, ומקשינן עליה והכתיב וכתת נחש הנחושת אשר עשה משה כי עד הימים ההם היו בני ישראל מקטרים לו ויקרא לו נחושתן אמרו לו והלא נחש זה של משה היה שנאמר עשה לך שרף עשה לך משלך ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו ובדין הוא דכיותו נמי לא צריך דלא הוה עבודת כוכבים אלא כיון דהוא חזקה דטעו ישראל בתריה עמד וכתתו, אמר להן ר' יוסי והכתיב ויעובד שם את עצביהן וישאם דוד ואנשיו הנה שחקום ופיוורום כדכתיב תודם ורורח תשאם וסערה תפיץ אותם, ופרקינן לא, ישאם אינו לשון פיורו אלא לשון נשיאה ממש מדכתיב קרא אחרינא ויאמר דוד וישרפו באש ולא קשיא כאן קודם שבא אתי הגתי נשרפה (כאן) אחר שבא אתי הגתי וביטלה נשאה וכדכתיב ויקח עטרת מלכס מעל ראשו משקלה ככר זהב ואבן יקרה ותהי על ראש דוד, והא איסורי הנאה היא אמר

רב נחמן בר יצחק אית הגתי בא וביטלה, משקלה ככר זהב היכי מצי מנח לה, אבן שואבת היתה לה דחות דרי לה: ר' אלעזר אמר אבן יקרה היתה בה ושויה ככר בה: והא בעי אנוחי תפילין, אמר שמואל בר יצחק פקום יש בראש שראוי להניח בו שתי תפילין, ויציאו את בן המלך ויתנו עליו את הנזר ואת העדות, נזר כלילא עדות אמר רב עדות היא לבית דוד שכל הראוי למלכות חולמנו, ואדניה בן חגית מתנשא לאמר אני אמלוך אמר רב שמתנשא להולמו ולא חולמנו,

ב א מיי פ"ב מהלכות מעילה הלכה יא:
בא ב מיי פ"ח מהלכות עטות כוכבים ה"א א

ו)פ"ב מהלכות שמיטה הלכה כלא תושע"י י"ד סימן ד סעיף ג (ושע"י ד וימנו ה סעיף ג)
בב ג תושע"י א"ח סימן ג סעיף ב:

תורה אור השלם

1. ויקח את העגל אשר עשו וישרף באש ויטחון עד אשר דק וזר על פני המים וישק את בני ישראל:
שמות לב כ
2. וגם מעבדה אם אקא הפולך הסידה מבירה אשר עשתה לאשרה מפלצת וזכרת אקא את מפלצתה וזקק וישרף בנחל קדרון:
דברי הימים ב טז טז
3. הוא הסיך את הקבנות ושרב את המצבת וזכרת את האשרה וכתת נחש הנחשת אשר עשה משה כי עד הימים ההם היו בני ישראל מקטרים לו ויקרא לו נחושתן:
דברי הימים ב יח ד
4. ויאמר יי אל משה עשה לך שרף ושים אותו על גס וזהה כל הנשקף ויקרא אותו יי:
מלכים א טו יג
5. ויעובד שם את עצביהם וישאם דוד ואנשיו:
שמואל ב ה כא
6. תורם ורורח תשאם וסערה תפיץ אותם ואתה תגיל בין בקדוש ישראל תתהלל:
ישעיהו מא טז
7. ויעובד שם את אליליהם ויאמר דוד וישרפו באש:
מלכים א יד יב
8. ויקח את עטרתו מלכס מעל ראשו ומשקלה ככר זהב ואבן יקרה ותהי על ראש דוד ושלל הקער הדציא הקרבה מנא:

9. זאת היתה לי כי פקודיך נצתתי:
תהלים קיט ג
10. ויציאו את בן המלך ויתנו עליו את הנזר ואת העדות וימליכו אותו וימשיחוהו ויחזקו בגביו ויאמרו ייזי המלך:
דברי הימים ב כג יא
11. ואדניה בן חגית מתנשא לאמר אני אמלך ויעש לו רכב ופרשים ואיש רצים לפניו:
מלכים א א ה

רבינו הגנאל

וניחושו דלמא נתנין באפרו אמרו לו הא כתי' וזר על פני המים וישק את בני ישראל לא נתכוין משה אלא להשקותן כסוטרות, והא כתיב וזכרות אסא את מפלצתה וישרוף בנחל קדרון והלא הוה שם לובל, אמרו לו נחל קדרון

מכין זכרות עשתה לו והיתה נבעלת לו תמיר, ומקשינן עליה והכתיב וכתת נחש הנחושת אשר עשה משה כי עד הימים ההם היו בני ישראל מקטרים לו ויקרא לו נחושתן אמרו לו והלא נחש זה של משה היה שנאמר עשה לך שרף עשה לך משלך ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו ובדין הוא דכיותו נמי לא צריך דלא הוה עבודת כוכבים אלא כיון דהוא חזקה דטעו ישראל בתריה עמד וכתתו, אמר להן ר' יוסי והכתיב ויעובד שם את עצביהן וישאם דוד ואנשיו הנה שחקום ופיוורום כדכתיב תודם ורורח תשאם וסערה תפיץ אותם, ופרקינן לא, ישאם אינו לשון פיורו אלא לשון נשיאה ממש מדכתיב קרא אחרינא ויאמר דוד וישרפו באש ולא קשיא כאן קודם שבא אתי הגתי נשרפה (כאן) אחר שבא אתי הגתי וביטלה נשאה וכדכתיב ויקח עטרת מלכס מעל ראשו משקלה ככר זהב ואבן יקרה ותהי על ראש דוד, והא איסורי הנאה היא אמר